

ההרצאות הייחודיות של ד"ר אסתר שקלים

מרצה, חוקרת קהילות ישראל ומשוררת
חוקרת אורחת באוניברסיטת ת"א

להזמנת הרצאה (בתשלום)
050-3984368

האם שאלת את עצמך: ★מדוע נושאים אנשים גבוהים שמות-משפחה כגון "קליין", "קורץ" או "קטן", שמשמעותם "נמוך"?! ★מה מסתתר מאחורי החוט האדום שעונדים על הזרוע? ★למה החתן בתימן לא שבר כוס מתחת לחופה? ★מדוע לרבות מעדות המזרח לא היתה כוס של אליהו הנביא, וגם לא היה סביבון???

כל התשובות לשאלות אלו- בהרצאות המרתקות של ד"ר אסתר שקלים

להלן מבחר הרצאות לדוגמא:

1. שמות המשפחה היהודיים, מקורותיהם ומשמעויותיהם

מדוע נושאים אנשים נמוכים שמות-משפחה כגון "לנגר", "טולמן" או "טוויל", שמשמעותם "גבוה"?!

איך קרה שבעלי שם-המשפחה "אשכנזי" הם ממוצא ספרדי דווקא?!

למה נשא המשורר אלתרמן שם משפחה שפירושו "איש זקן"?

מדוע שונה שמו של אברמוביץ' הרוסי דווקא ל"שון פרגוסון", עם הגירתו לאמריקה?

מאימתי החלו היהודים לשאת שמות משפחה וכיצד נבחרו השמות?

2. עין-הרע והמזיקים, ודרכי ההתמודדות עימם באמונה העממית ובתפיסה המודרנית

כיצד מגינה החמסה כנגד עין הרע, ואיזו חמסה היא היעילה ביותר?

איך מצליח החוט האדום שעל הזרוע לגרום לבריאות ולאוסר?

מדוע מפחדים השדים דווקא ממלח, שום וצבע כחול?

למי באמת עוזרים הקמיעות?

באיזה גוף לא יכול "דיבוק" להיכנס?

כיצד מתמודדים בתפיסה המודרנית כנגד המזיקים למיניהם?

קמיע, איראן*

3. מנהגי החתונה בקהילות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם

- ◆ מדוע לא נהגו היהודים בתימן לשבור כוס בחתונה?
- ◆ בדרום גרמניה היה החתן אוחז בכוס הקידושין, ובה יין, ושובר אותה דווקא על הקיר הצפוני של בית הכנסת- למה?
- ◆ כיצד מגינה מריחת החינה על החתן והכלה מפני המזיקים למיניהם?
- ◆ מדוע נוהגת הפלגה באשכנז להקיף את החתן שבע פעמים?
- ◆ תלבושות ותכשיטים מקהילות ישראל במזרח ובמערב ומשמעויותיהם הקמעיות והסגוליות.

כתובה, מרוקו*

4. מנהגי ראש השנה בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם

- ◆ איזו אמונה מאגית מסתתרת מאחורי ה"סימנים" או ה"יהי-רצונם" למיניהם, שאוכלים בסדר ראש השנה? מהי סגולתו המיסטית של כל אחד מה"סימנים"?
- ◆ "סדר ראש השנה אלטרנטיבי"- מהו?
- ◆ מפני מה מוכרים בסופרמרקט חלה עגולה לכבוד ראש השנה?
- ◆ יש המכניסים לראש השנה חלות בצורת ציפרים, סולם או כף יד פרושה-מדוע?
- ◆ למה לעולם לא נמצא שופר העשוי קרן של שור, למרות שהשור הינו בהמה טהורה?

ה"סימנים" בסדר ראש השנה

5. חנופה והחנופייה בעדות ישראל במנהגים וסמלים

- ◆ מה הקשר בין הסופגנייה לספוג'ה???
- ◆ מדוע בארצות המזרח לא שיחקו בסביבון בחג, ומה היה הכיתוב על הסביבון המקורי?
- ◆ בקהילות שונות אוכלים בחנוכה מאכלי חלב- לאיזו גיבורה יהודייה קשור מנהג זה, ובאלו קהילות ערכו לכבודה "יום פיף לנשים"?
- ◆ חנוכיות רבות בקהילות אורתודוקסיות בגולה נושאות דופן אחורית המזכירה מבנים מוסלמיים או נוצריים ידועים- כיצד משקפת עובדה זו את הגעגועים לבית-המקדש?
- ◆ איך מבחינים בין חנוכייה אשכנזית לבין חנוכייה מהמזרח?

חנוכייה, מרוקו*

6. מנהגי חג הפורים בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם

ברוב קהילות ישראל במזרח לא נהגו להתחפש בפורים- הכיצד?

איך הגיעה הפתופה של המן וזרש לקהילה ברודוס?

באיזו עדה שולח הארוס לארוסתו תרנגול בלבוש תחפושת בתור משלוח מנות?

שם ה' לא מופיע במגילת- אסתר. סופרי הסת"ם התעקשו והצליחו להכניסו למגילה למרות הכל. הכיצד?!

איך ניראה הפור שהטיל המן?

איזו עדה ציינה את תענית אסתר בשלושה ימי צום ולא חגגה את פורים כלל וכלל?

מגילת המלך, אוסטריה 1825

7. מנהגי חג הפסח בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם

מפני מה מעודדים את הילדים לגנוב מאבותיהם (את האפיקומן) בלילה קדוש זה, וגם מעניקים פרס לגנב המצטיין?

מדוע לרבות מעדות המזרח לא היתה כוס של אליהו הנביא, ולאילו קהילה היתה כוס של פרעה???

למה מותר לילדים באיראן לחבוט בבצלים ירוקים בהוריהם - ולנשים בבעל ובחמות- בעת אמירת הפיוט "דיינו", מעין חיסול חשבונות שנתי?

באילו עדות נהגו ללבוש בגדים מרופטים בליל הסדר, ומדוע???

צלחת סדר, צרפת *

למה בעבר רק האשכנזים קראו לערב פסח בשם "ליל הסדר"? על איזה כאוס ובאלאגן ניסו להשתלט?

איך הגיעה המימונה מאיראן(!) למרוקו?

מה נשתנה באמת? ההשפעות של מנהגי ראש השנה הפרסי הנוכרי הקדום (נורוז) על מנהגי פסח וההגדה בעדות ישראל, והדרך בה הצליחו חכמינו ביצירתיות גאונית, מתוחכמת ומקורית לגייר רבים מהם ולהעלותם בקודש, תוך שהם מעניקים להם משמעויות דתיות ולאומיות יהודיות, המוכרות לכולנו.

8. ייחודה של יהדות איראן וחלקה בהיסטוריה הלאומית שלנו

כיצד היו משתנים תולדות עם ישראל דרמטית לולא קיומה של יהדות איראן?

גולת יהודי איראן נחשבת לנרדפת ביותר מבין כל הקהילות בארצות האיסלאם. מדוע? יחד עם זאת, תחת השלטון הפרסי נכתבה אחת היצירות היהודיות הקאנוניות, המונומנטליות והכי חשובות, התלמוד! הכיצד?

איך חדרו לעברית מילים פרסיות רבות כגון: פרדס, דת, אתרוג, בוסתן, בזאר, אישפוז, פתגם, גזבר, ורד, פיג'מה, בלגן ואשפורה?

באיזה היבט היתה הקליטה של עולי איראן בארץ קשה יותר מאשר לעולים אחרים מהמזרח?

איך לקחו המרוקאים את חג המימונה מהפרסים?

שטיח פרסי יהודי

9. כל האמת על אבותינו- חפצים כאמצעי לחקר "שורשים"- הקשר הרב-דורי

כיצד ניתן ללמוד מהכלים והחפצים שהיו בידי אבות- המשפחה אודות מעמדם הכלכלי, משאלותיהם ואמונותיהם?

איך יכול תכשיט להעיד על מוצאה המשפחתי, האתני והגיאוגרפי של האישה היהודייה העונדת אותו?

באיזה אופן מצליחים הדג, החמסה והיצורים המוזרים החקוקים על קמיע לילדת העובר במשפחה, להבטיח לידתו של תינוק בריא?

"סיפורו של חפץ" כמקור לחקר משפחתי וכקטליזטור לגשר וקשר בינדורי.

* התמונות מאוסף משפחת גרוס

קמיע לילדת ולתינוק, הונגריה

10. מזרח ואשכנז- היילכו שניהם יחדיו?

כיצד מתמודדת אישה מבית מזרחי מסורתי פטריאכלי עם התרבות הישראלית המערבית המודרנית החילונית?

מהו יחסה למעמד האישה בתרבות המזרחית, בקהילה הדתית ובחברה הישראלית? מהי עמדתה כלפי הפמיניזם המערבי?

מהי גישתה כלפי הפסיפס העדתי המרכיב את החברה הישראלית?

מפגש חוויתי עם המשוררת ד"ר אסתר שקלים, המעלה את סיפור חייה המרתק בליווי קריאה מתוך ספרי שירה עטורי השבחים בהוצאת כינרת-זמורה-ביתן.

יש לציין כי השירים נלמדים באוניברסיטאות, במכללות, במדרשות, במכינות, בתיכונים, בחינוך העל יסודי, באולפנות ובעוד מסגרות רבות, שונות ומגוונות. רבים מהשירים פורסמו בספרים בהוצאות חשובות ובאכסניות רבות ומכובדות.

הרצאות נוספות בנושאים מגוונים

ההרצאות מתאימות לכל מסגרת ואירוע: מוסדות, חברות וארגונים, מועדונים, מתנ"סים, חוגי בית,

השתלמויות, כנסים, חדרי מורים, נופשים, סופי-שבוע, ימי גיבוש והעשרה, ימי הולדת, חגיגת בר-בת מצווה, 7 ברכות, שבת-חתן, חנוכת בית, יום המשפחה, ערבי "שורשים" ו"הקשר הרב-דורי", ועוד.

הרצאות לתלמידים וכן ערבי הורים-תלמידים באווירה חווייתית ייחודית.

ד"ר אסתר שקלים היא מרצה, חוקרת קהילות ישראל, אוצרת אמנות יהודית ואסורת. חוקרת אורחת במרכז אפ"אנס, אוניברסיטת ת"א אביב. לעצבר מנהלת "המרכז לאמנות קהילות ישראל" באוניברסיטת ארץ-ישראל ת"א. כתבה ספרים ומאמרים בתחומי התאמה.

להזמנת הרצאה (בתשלום):

טל. 050-3984368

esther15583@gmail.com

פרטים נוספים באתר שלי esthershkalim.co.il